

AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ'NİN KURULMASI ve FRANSIZ İHTİLALİ

Hazırlayan
Neslihan KOSER YILMAZ

Amerika Birleşik Devletleri'nin Kuruluşu

- ▶ Amerika kıtasının 1492 yılında keşfedilmesinden sonra, İspanyollar, Portekizliler, Fransızlar ve İngilizler bu kıtaya gelerek koloniler kurdular.
- ▶ İlk koloni İspanyollar tarafından Florida'da (1565) kuruldu. Fransızlar 1536'da bugünkü Kanada'ya gelmişler fakat ilk yerleşme 1604'te olmuştur.

- ▶ İngiltere'nin devamlı yerleşmeleri ise 1607'de bugünkü Virginia'da olmuştur. Bundan sonraki yerleşimler daha çok kuzeyde olmuş ve buralar "New England (Yeni İngiltere)" adını almıştır.

- ▶ 18. yy. ortalarında bu kolonilerin sayısı 13' e yükseldi. Koloniler Amerika'yı yeni vatanları olarak kabul ediyorlardı.
- ▶ Kolonilerin yönetimi İngiliz krallarının atadığı valilere verildi. Her koloninin başında İngiliz kralı ya da yerli halk tarafından seçilen Vali bulunurdu.

- ▶ Yönetimde de halk tarafından iki yılda bir seçilen meclis bulunurdu. Meclis, sömürge halkının vergilerini belirlerdi.
- ▶ İngilizlerin yaşam biçimini ve yönetim şeklini devam ettiren halk, İngiltere'nin kendilerine sömürge gibi davranmasından hoşlanmıyorlardı.

Amerikan Bağımsızlık Mücadelesi

- ▶ Prusya ve İngiltere ile ; Fransa, Rusya ve Avusturya arasında başlayan Yedi Yıl Savaşları (1756–1763) sonunda ekonomik olarak yıpranan İngiltere, mali durumunu düzeltebilmek amacıyla yeni vergiler çıkarmak zorunda kalmış, çay ve damga vergisinin sömürgelerde de uygulanmasını istemiştir.

- 13 Koloni, İngiltere parlamentosunda Amerikalı temsilcilerin olmadığını ileri sürerek bu vergileri reddettiler. (1763–Newyork).
- İngiltere'nin istediği vergileri vermek istemeyen koloniler, İngiliz mallarını denize döktüler. Amerika'daki İngiliz kolonilerinde isyan çıktı.

I. Filedalfiya Kongresi (1774)

- ▶ Koloni temsilcileri 1774'te Filedelfiya'da toplandılar. Toplantı sonunda; İngiltere'den kolonilerin onayı alınmadan vergi alınmamasına ve ticareti engelleyici kanunlar konulmamasına karar verildi.

II. Fildalfiya Kongresi (1776)

- ▶ İsteklerinin reddedilmesi ve İngiltere'nin Amerika'ya askeri takviye yaparak kontrol altına almak istemesi üzerine 4 Temmuz 1776'da ikinci kez toplanan koloniler, bağımsızlıklarını ilan ederek İngiltere ile savaşa karar verdiler.

II. Fildalfiya Kongresi (1776)

- ▶ Toplanan ordunun başına George Washington getirildi.
- ▶ Ayrıca; bu kongrede “İnsan Hakları Bildirisi” kabul edilerek onaylandı.

Amerikan Bağımsızlık Bildirisi (4 Temmuz 1776)

11 Haziran 1776 tarihinde Virjinya'lı delege Richar Henry Lee, bağımsızlık için bir karar sureti sunduktan sonra, Massachusetts'ten John Adams, Pensilvanya'dan Benjamin Franklin, Virjinya'dan Thomas Jefferson, New York'tan Robert R. Livingston ve Connecticut'tan Roger Sharman tarafından oluşan beşli komite tarafından hazırlanmıştır.

John Trumbull'ın Tablosu:
Kongrenin Bağımsızlık Bildirisi Üzerine Çalışması

Bildirinin büyük bir bölümü Thomas Jefferson tarafından yazılmıştı ve özü şu idi:

- Bütün insanlar özgür doğarlar ve özgür yaşarlar. Devlet ancak bu özgürlükleri korumak ve bunlardan herkesi eşit derecede yararlandırmak için vardır. Bu özgürlüklere dokunan devlet, kendi varlık nedenini yitirir.

- İngiltere Hükümeti, Amerikalıların özgürlüklerini çiğneyerek onları kendisine bağlayan temel sözleşmeyi bozmuştur. Bu durumda, serbest kalan Amerikan halkı, yeni bir hükümet kurmaya karar vermiştir.
- ❖ Bu bildiri ile yönetim şekli olarak demokrasi belirlenmiştir.

Bağımsızlık bildirisi, demokrasi tarihi ve siyaset bilimi açısından çok önemli bir belgedir.

Çünkü ilk defa, insanların doğuştan sahip oldukları hak ve hürriyetler (yaşama hakkı, hürriyet hakkı) ve demokrasinin temel ilkeleri bu belgede belirtilmiştir.

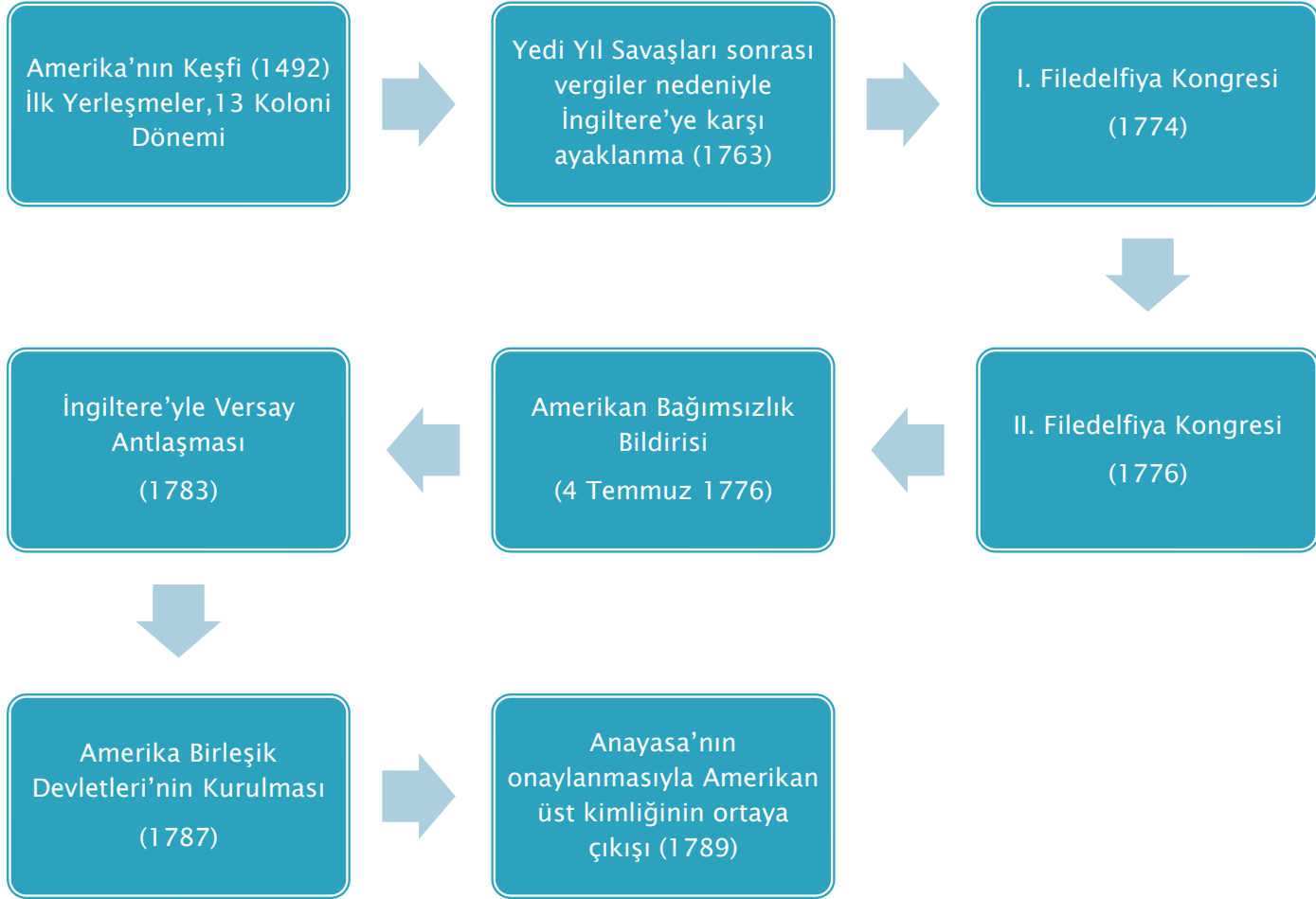
Amerikan Bağımsızlık Bildirisi'ni yazan beşli komite ve kabul eden delegeler sadece bir ülkenin bağımsızlığını ilan etmemiş aynı zamanda bütün insanların özgür ve eşit olduğunu, insanların doğuştan gelen ve kaybetme ihtimali olmayan, hükümetler veya devletler tarafından bağışlanmamış ve onların keyfine tabii olmayan haklara sahip olduğunu ilan etmiştir.

- ▶ Önce Virginia kolonisi bağımsızlığını ilan ederek, İngiltere ile savaşımaya başladı, bunu diğer sömürgeler izlediler.
- ▶ İngiltere'ye karşı 8 yıl süren savaş sonunda, Fransa, İspanya ve Hollanda'dan yardım alan Amerikan kolonileri galip geldi.

- İngiltere,1783 yılında Versay Antlaşması'yla kolonilerin bağımsızlığını tanıdı.
- Bağımsızlıklarını ilan eden eyaletler, içişlerinde serbest olmak şartıyla, bir araya gelerek federal bir cumhuriyet yönetimine geçti ve Amerika Birleşik Devletleri'ni kurdular (1787).

- 1789'da Anayasa'nın tanınip onaylanmasıyla yeni bir ulus ve Amerikan üst kimliği doğdu.
- Avrupa'dan Amerika'ya yapılan göçler sonunda işsizlik azaldı.
- Amerika Birleşik Devletleri dünya tarihini etkileyerek yeni bir denge unsuru oldu.

ABD'nin Kurulması Süreci

Monrea Doktrini

- ▶ Amerikan Başkanı Monrea (1817–1825) bir bildiri yayımlayarak Amerika'nın Avrupa'nın siyasi işlerine karışmayacağını Avrupa'nın da Amerika kıtasına müdahalelerine izin vermeyeceğini ilan etti.

Monrea Doktrini

- ▶ Amerika bu doktrinle yalnızlık politikası uygulamıştır. Avrupa'daki kargaşaya karışmayıp ekonomisini güçlendirmiş, Orta ve Güney Amerika'da etkisini artırmıştır.

ABD, ülkeyi anayasayla yöneten bir başkanın seçimle işbaşına geldiği ilk modern demokratik cumhuriyettir. Bu manada; Fransız Devrimi'nin de öncüsü olmuş, eşitlik, insan hakları, adil yargılama ve kuvvetler ayrılığı gibi kavramların gündeme gelmesini sağlamıştır.

İlk Türk– Amerikan İlişkileri

- ▶ ABD–Osmanlı ilişkileri Akdeniz’de söz sahibi olan Cezayir Beyliği aracılığıyla kurulmuştur. ABD; Osmanlı Devleti’ne bağlı olan Cezayir, Trablus ve Tunus ile anlaşma imzalamıştır ve bu anlaşmaya göre Cezayir Beyliği’ne ticaret karşılığı vergi vermiştir.

İlk Türk- Amerikan İlişkileri

- ▶ Amerikalıların Anadolu'yu ilk ziyaretleri ticaret temelli olmuştur.
- ▶ İlk resmî ziyaret ise Amerikan gemisi George Washington Firkateyni'nin İstanbul'u ziyaretidir (9 Kasım 1800). Bu firkateyn Akdeniz'e giren ilk Amerikan harp gemisidir ve bu seferin devamında İstanbul'a ulaşmıştır.

FRANSIZ İHTİLALİ (1789)

Fransız İhtilalini Gösteren Temsilî Resim

Fransa'daki mutlak monarşinin devrilip, yerine cumhuriyetin kurulması ve Roma Katolik Kilisesi'nin ciddi reformlara gitmeye zorlanmasıdır.

Fransız İhtilali'ni Hazırlayan Nedenler

Sosyal Nedenler:

İhtilal çıktığı sırada Fransa'nın sosyal yapısı Asiller, Ruhban(Kilise veya din adamları) ve halk sınıflarından oluşmaktaydı. Bu 3 sınıfın üstünde; ülkeyi tam manasıyla otoriter bir şekilde yöneten Kral(XVI. Louis) ve ailesi bulunmaktaydı.

Bu sınıfları birbirinden ayıran sınırlar imtiyazlardan yani ayrıcalıklardan oluşuyordu. En ayrıcalıklı sınıf

Asiller sınıfıydı:

- Geniş topraklara sahiplerdi. Bu topraklarda köylüleri çalıştırır fakat gelirlerin büyük kısmını kendileri alırlardı.

- Köylünün toprağı asillerindi, köylü toprağından yeteri kadar yararlanamazdı.
- Bir çok vergiden muaflardı.
- Yüksek rütbeler ve büyük memuriyetler de asilelre aitti. Bazıları sarayda oturur ve saraydan ödenek alırdı.

Sosyal yapıyı oluşturan bir diğer sınıf **Ruhban** sınıfıydı:

- Kiliselerin geniş toprakları vardı. İhtilal çıktığında toprakların 4'te 1'i kiliselere aitti.
- Toprak vergisi ve diğer vergilerden muaflardı. Sadece 5 yılda bir hafif bir vergi verirlerdi.

- ▶ Ruhban sınıfının sahip olduğu bu ayrıcalıklar genellikle üst düzey rahipler içindi. Daha aşağı sınıflardaki/derecelerdeki rahiplerin bu ayrıcalıkları yoktu. Bu sebeple; rahipler arasında da rejime karşı hoşnutsuzluk vardı.

Halk yani Ahali ise

- Büyük Burjuvazi (Bankacılar, Tüccar ve Sanayiciler)
- Küçük Burjuvazi (Memur, Doktor; avukat vs. aydınlar)
- Köylülerden oluşuyordu ve her türlü ayrıcalıktan yoksundu. Bütün vergileri halk ödüyordu.

- ▶ Kral XVI. Louis mutlakîyetin kendisine sağladığı geniş yetkilerle nüfusun çoğunluğunu oluşturan burjuva ve köylü sınıfına karşı bir sorumluluk hissetmiyor, ülkeyi sayıca az asiller ve ruhban sınıfına dayanarak yönetiyordu.

- ▶ Fransa'nın ayrıcalıklı sınıflar sistemi, sermaye sahipleri ve zenginlerin kuvvetleri oranında siyasal ve sosyal hayata katılmasına ve etki yapmasına imkân vermiyordu. Ekonomik bakımdan ağırlık burjuvazide olduğu halde; siyasal güç asiller ve ruhbanın elindeydi. Burjuvazi, bu anormal durumdan hoşnut değildi.

- Toprak sahipleri ve soylular, ayrıcalıklarını ve statülerini koruma hevesindeyken, burjuvalar da ekonomik olarak güçlenmelerine rağmen toplumsal haklarda söz sahibi olamamaktan şikâyetçiydi. Kırsal nüfus ise üzerindeki vergi yükünün hafiflemesini istemekteydi.

- ▶ Eşitsizliğe ve ayrıcalıklara dayanan bu toplumsal yapı, ihtilali kolaylaştırıcı etken oldu. Özellikle Halk, kralın otoritesinin zayıfladığı anda tepkisini ortaya koydu.

Fransız İhtilali'ni Hazırlayan Nedenler

Fikrî Nedenler:

18. yy. Fransa'sı siyasal liberalizmin öncülüğünü yapan bir çok filozof ve aydınların yayınlarına sahne olmuştu.

Bu aydınlanmacı filozofların düşüncelerine
baktığımızda;

- ▶ **Montesquieu** “Kanunların Ruhu” adlı eserinde mutlak monarşi yerine Meşrutî yani anayasalı monarşiyi savunmuştur.
- ▶ **J.J. Rousseau** “Sosyal Sözleşme” adlı eserinde demokrasiyi savunmuştur.

- ▶ **Diderot** ise esaret, vergi adaletsizliği, adaletsizlik kavramlarını açıklayarak halkı aydınlatmaya çalışmıştır.
- ▶ **Voltaire**, özellikle kiliseye saldırmış; vicdan ve fikir hürriyetini savunmuştur. Bununla birlikte; halkın yönetime katılmasını istememiştir.

- ▶ Aydınlanmacı düşünürlerin özgürlük, demokrasi, eşitlik ve yönetime dair görüşlerinin etkileri yanında; İngiltere ve Amerika Birleşik Devletleri'ndeki demokrasi yolundaki gelişmeler de Fransız halkını etkilemişti.

Fransız İhtilali'ni Hazırlayan Nedenler

Ekonomik Nedenler:

- Fransa'nın Yedi Yıl Savaşları'ndan yenilgiyle çıkışı ve İngiltere'den intikam almak için Amerikan bağımsızlık mücadelesine verilen destek, Fransız hazinesini oldukça sarsmıştı. Fransız hazinesi bomboştu, iç borçlar artmıştı.

- Kral ve yöneticilerin lüks ve içinde yaşamaları, fakir halkın onlara güvenlerinin azalmasına neden oldu.
- Savaş masrafları ve Amerika'ya verilen desteğin malî yükü yeni vergilerle halktan çıkarılmaya çalışılmıştı. Halk, vergilerin adaletsizliğinden şikayetçiydi.

États généraux (Eta Jenarö)

Fransa kralı XVI. Louis, toprak mülkiyeti üzerinden vergi alınmasını istediğinde; soylular, parlamentonun toplanmasını istediler. 1614 yılından beri toplanmamış olan parlamento, soylular, din adamları ve halktan seçilen temsilcilerden oluşuyordu.

- ▶ Soyluların ve din adamlarının ayrıcalıklı durumuna karşın, burjuvazi ve halktan temsilcilerin sahip oldukları ekonomik güce karşılık gelecek bir politik güç istemeleri nedeniyle parlamentoda ciddi sorunlar ortaya çıktı. Toplantıda soylular, rahipler ve halk temsilcileri arasında anlaşmazlık çıkınca kral meclisi kapattı.

Halk, kralın meclisi kapatması üzerine isyan ederek 14 Temmuz 1789'da siyasî tutukluların bulunduğu **Bastil Hapishanesi**'ni ele geçirdi ve tutukluları serbest bıraktı. Bu ayaklanma, tüm Fransa'ya yayıldı.

Halk temsilcileri kendilerini Millî Meclis olarak ilan ettikten sonra, yeni bir anayasa yapmak için Kurucu Meclis oluşturdular. Kurucu Meclis, soyluların ve rahiplerin ayrıcalıklarına son vererek “İnsan ve Vatandaş Hakları Bildirisi”ni ilan etti. Bu bildiride özetle şöyle deniliyordu:

“Her insan doğuştan hürdür ve diğerleriyle eşittir, vazgeçilmez haklara sahiptir. Devlet gücü, millete ait olmalıdır. Sadece milletin seçtiği temsilcilerin yönetme hakkı vardır. Millet de bu temsilcileri denetleyebilir.”

Ayrıca Kurucu Meclis tarafından Montesquieu'nun “**kuvvetler ayrılığı**” ilkesine göre bir anayasa hazırlanarak kralın yetkileri kısıtlandı ve meşrutiyet yönetimine geçildi (14 Eylül 1791).

Yürütme yetkisi krala; Yasama gücü yani kanun yapma yetkisi meclise aitti. Kral, bu kanunları uygulamakla yükümlüydü. Yargı ise, doğrudan halk tarafından seçilen yargıçlar tarafından kullanılacaktı.

Kral XVI. Louis bu gelişmeleri kabul etmediği için yakalanarak idam edildi (10 Ađustos 1792). Fransız İhtilali 1804 yılına kadar sürdü. Bu tarihte Napolyon Bonapart imparator seçildi ve böylece Fransa'da Birinci İmparatorluk Devri başladı.

Fransız İhtilali'nin Sonuçları

- **Milliyetçilik** ilkesi, siyasi bir karakter kazanarak, çok uluslu devletlerin parçalanmasında etkili oldu.
- Fransız İhtilâli, sonuçları bakımından evrensel olduğundan Yeniçağ'ın sonu, **Yakın Çağ**'ın başlangıcı kabul edildi.

Fransız İhtilali'nin Sonuçları

- Fransa'da feodalite yıkıldı. Vatandaşlar arası eşitlik ilkesi kabul edildi.
- Eşitlik, özgürlük ve adalet ilkeleri yaygınlaşmaya başladı.
- İnsan hakları, demokrasi, kardeşlik ve milliyetçilik kavramları tüm dünyada yaygınlaştı.

Fransız İhtilali'nin Avrupa ve Dünya Ülkelerine Etkileri

- Fransa, özellikle Napolyon Bonapart döneminde, Fransız İhtilali'nin ortaya çıkardığı eşitlik, demokrasi, milliyetçilik gibi fikir akımlarını, düşman olarak gördükleri devletleri parçalamak için kullanmaya başladı.

Fransız İhtilali'nin Avrupa ve Dünya Ülkelerine Etkileri

- Fransızlar her millete bir devlet sloganıyla çevresindeki çok uluslu devletleri parçalayarak hakimiyet alanlarını genişletmek istiyordu. Her millete bir devlet anlayışı temel özgürlüklerin aracı gibi gösterilmeye çalışıldı.

Fransız İhtilali'nin Avrupa ve Dünya Ülkelerine Etkileri

- Fransız İhtilâli'nin yaydığı fikirlere karşı İhtilâl Savaşları (1792–1815) başladı. Önce Fransa ile Avusturya ve Prusya arasında başlayan bu savaşlara İngiltere ve Rusya'da katıldılar. Savaşlar Napolyon'un yenilgisiyle sonuçlandı.

Fransız İhtilali'nin Avrupa ve Dünya Ülkelerine Etkileri

- Avrupa devletleri temsilcileri, savaşın sonuçlarını değerlendirmek ve siyasî dengeleri yeniden kurmak için Viyana'da Avusturya Arşidükü Meternik başkanlığında bir kongrede toplanarak (1815) **Meternik Sistemi** adı verilen bir politika oluşturdular.

Fransız İhtilali'nin Avrupa ve Dünya Ülkelerine Etkileri

- Bu sisteme göre; Avrupa'nın herhangi bir yerinde ayaklanma çıkması durumunda birlikte hareket edecekler ve ayaklanmaları bastıracaktı. Ancak aldıkları bu kararları Osmanlı Devleti'nde Yunan ayaklanması çıkınca uygulamadılar ve ayaklanmaya destek verdiler.

Fransız İhtilali'nin Avrupa ve Dünya Ülkelerine Etkileri

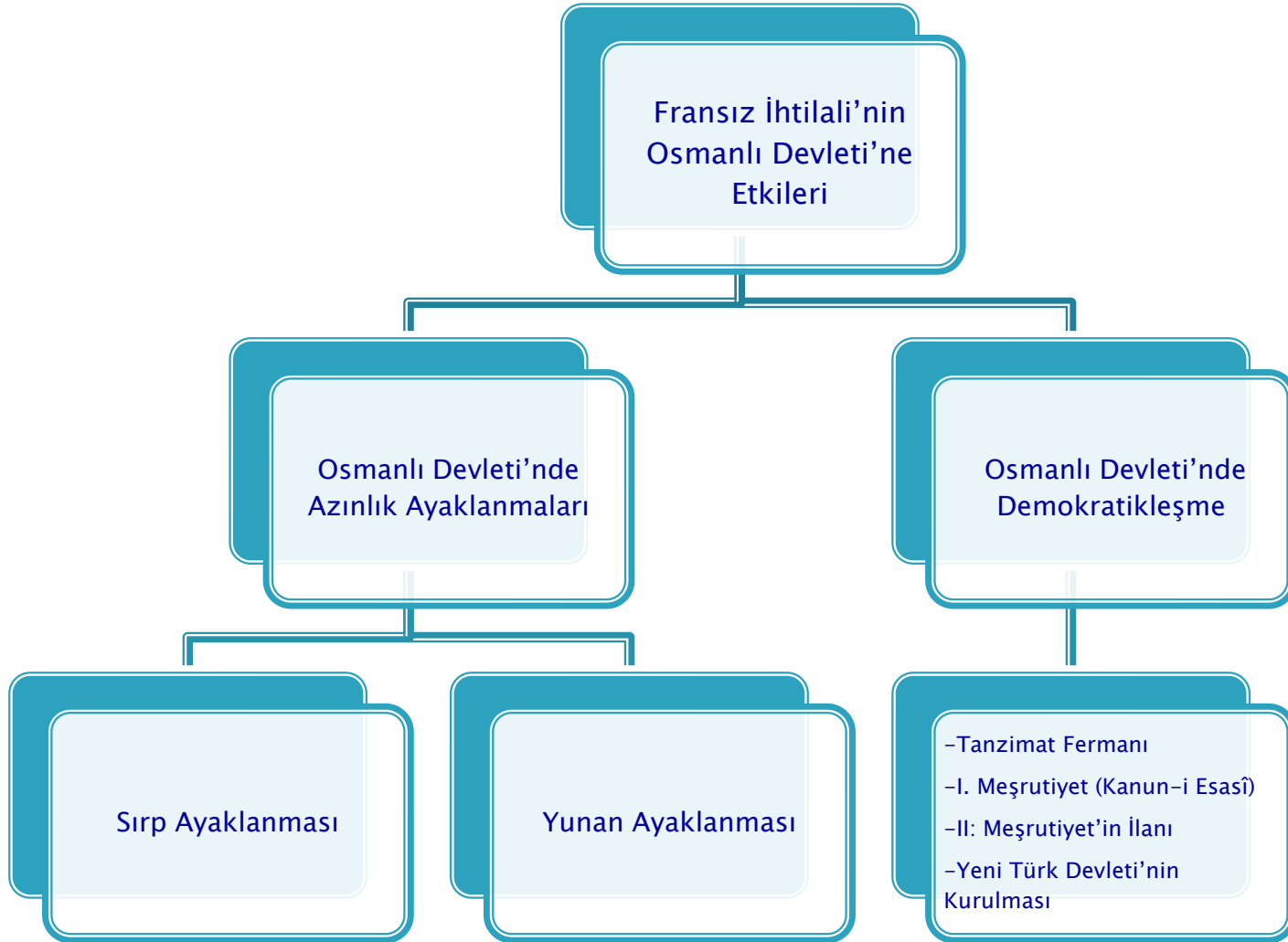
- Meternik sistemini uygulayarak kendi topraklarında düzeni kontrol etmek için baskı ve şiddet uygulayan devletler, yeni ayaklanmaların ortaya çıkışını engelleyemediler.
- Avrupa Devletleri'nde 1830 ve 1848 yıllarında ihtilaller yaşandı.

Fransız İhtilali'nin Osmanlı Devleti'ne Etkileri

- ❑ Çok uluslu bir yapıya sahip olan Osmanlı Devleti'ndeki azınlıklar, milliyetçilik akımının etkisiyle ayaklandılar. Bu ayaklanmaların sonucunda Osmanlı Devleti toprak kaybına uğradı.

Fransız İhtilali'nin Osmanlı Devleti'ne Etkileri

- İhtilalin yaygınlaştırdığı insan hakları, eşitlik özgürlük, hukukun üstünlüğü gibi fikirler Osmanlı aydınlarını etkileyerek **Tanzimat Fermanı'na ve Meşrutiyet'in ilanına zemin oluşturdu.**

KAYNAKÇA

- ▶ CINCOTTA Howard, Ana Hatları ile Amerikan Tarihi, ABD Dışişleri Bakanlığı Yayını
- ▶ ARMAOĞLU Fahir, 19. yy. Siyasî Tarihi (1789–1914), Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2003
- ▶ KARAL Enver Ziya, Osmanlı Tarihi C. V–IX Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara (Basım Yılı Yok)
- ▶ GÜLER Yavuz, Osmanlı Devleti Dönemi Türk– Amerikan İlişkileri (1795–1914), Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 6, Sayı 1, (2005)
- ▶ www.wikipedia.org

VAKİT AYIRDIĐINIZ İÇİN
TEŐEKKÜRLER.